

KALENDARIUM

1845

Urodził się 12 sierpnia we Wronkach, w Wielkim Księstwie Poznańskim.

Ojciec Antoni, ur. 13 czerwca 1818 r. w Borzykowie, pow. Września był synem Wincentego z Trzemeszna i Agaty z Borowskich. Po studiach w Berlinie nauczał w Poznaniu, po 1857 r. przeniósł się do Warszawy. W latach 1873-1877 prowadził szkołę prywatną, którą musiał zamknąć. Przez rok był nauczycielem syna księcia Ferdynanda Radziwiłła w Antoninie. Po rocznym pobycie w Warszawie przeniósł się do Sandomierza; w 1891 r. przeszedł na emeryturę. Był autorem podręczników: *Nauka czytania i pisanie* (14 wydań, 100 tys. nakładu), *Pierwsza nauka z małymi dziećmi*, *Elementarz niemiecki*. Uczył języków: polskiego, niemieckiego, łacińskiego i historii. Ożeniony z Emilią z Jezierskich (3 V 1816 – 16 V 1863) miał, oprócz Zygmunta, dwie córki Zofię i Wandę, które młodo zmarły i syna Tadeusza, naczelnika Kontroli Dochodów Kolei Nadwiślańskiej.

1856

Wstąpił do Gimnazjum Marii Magdaleny w Poznaniu.

1857

Wraz z grupą ok. 12 uczniów (m.in. Romanem? Szymańskim) założył Związek Marianów; współredagował gazetkę „Marianin” (Agenda 1873. AB 234 k.17v.)

1862

Został wybrany prezesem kółka poznańskiego Towarzystwa Narodowego (założonego w 1859 r.); przybrał pseudonim „Bojan”, którym posługiwał się później w działalności publicystycznej.

1863

W marcu, wraz z kilkoma innymi kolegami, został aresztowany i skazany na więzienie; karę mu darowano.

W dniu 16 maja zmarła jego matka.

Rozpoczął studia na Uniwersytecie we Wrocławiu; kontynuował je w Berlinie. Początkowo słuchał wykładów z zakresu prawa, następnie filologii i historii. Nauka trwała do 1868 r. i miała zakończyć się egzaminem zezwalającym na podjęcie pracy pedagogicznej.

1864

Napisał rozprawkę o H. Kołłątaju, którą ogłosił dopiero w 1912 r. w „Pracy”.

1867

„Pierwszą w ogóle próbką moją pisarską przeznaczoną do druku była korespondencja z Berlina *W marcu 1867* (podpis Z.), którą redakcja «Kłósów» kazała wydrukować, ale na korekcie napisała: wstrzymać się do przyszłego numeru, a następnie wcale [...] nie wydrukowała”. (Agenda 1873. AB 234 k.17v.)

1868

„W 1868 poczęłem pisywać do «Gazety Toruńskiej» za redakcji [Franciszka] Rakowicza. Pierwszą rozprawką była krytyka dzieła dra Kętrzyńskiego *Die Lygier*. Książkę tę spotkałem u śp. Warnki pożyczylem sobie jej od niego i on mię głównie nakłonił, abym napisał o niej referatę”. (Agenda 1873. AB 234 k.17v.)

W tym samym roku ukazało się na łamach „Gazety Toruńskiej” jeszcze dziesięć prac, głównie recenzji.

Pod koniec grudnia Wojciech Kętrzyński powiadomił go o wakującej posadzie sekretarza Jana Działyńskiego.

1869

W marcu uzyskał posadę sekretarza J. Działyńskiego, który udzielił mu pomocy finansowej oraz zgodził się na jego wyjazd do Berlina, by mógł złożyć egzamin doktorski. W Berlinie mieszkał przy Alexandrinenstr. 28; wtedy też zrezygnował z egzaminu nauczycielskiego.

Od kwietnia do końca października przebywał w Kórniku i w Gołuchowie.

W sierpniu był już członkiem Kółka Włościańskiego.

Pod koniec października wrócił do Berlina; zamieszkał przy Verlang Wasserthorstr. 12, na parterze. J. Działyński oferował mu sfinansowanie druku części rozprawy doktorskiej zawierającej dokumenty źródłowe. Referentem doktoratu miał być prof. Leopold von Ranke.

W Wigilię tak wspominał okres swoich studiów: „[...] przez cały czas pobytu na Uniwersytecie święta Bożego Narodzenia przechodziły mi zawsze najsmutniej”. [List do Jana Działyńskiego (dalej JDz) z 24 XII. BK 7454 k.42].

Opublikował dziesięć recenzji i artykułów w „Gazecie Toruńskiej”.

1870

W marcu postanowił bronić pracy doktorskiej w Lipsku, pomimo (jak sam przyznał), iż: „berliński ma u ludzi większą sławę”. O swojej rozprawie pisał: „Z przeniesieniem się do Lipska, z planem egzaminowym zmieniam także plan rozprawy. I tak, nie będę potrzebował oddawać rozprawy samej po łacinie i jako dysertację wydrukuję tylko dwie części, tj. część o źródłach (ok.50 stron) i część zawierającą materiały historyczne (przynajmniej 50 stron), trzecią część, tj. rozprawę samą opracuję obszerniej po polsku [nigdy do tego nie doszło, ukazała się tylko cz.I] i podam do jakiego czasopisma literackiego, najchętniej do tego, do którego mię Pan Hrabia [...] namawiałeś. Sądzę, że się także rozciągnie do 80 stron” (List do JDz z 4 III, op. cit. k. 50-53).

Na początku kwietnia, na polecenie J. Działyńskiego, został członkiem Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu.

Od 1 maja J. Działyński powierzył mu obowiązki bibliotekarza.

W dniu 26 listopada uzyskał tytuł doktora na podstawie rozprawy: *De fontibus qui ad abdicationem Joannis Casimiri et electionem Michaelis Wisniowiecci pertinent 1668-1669*.

Był współzałożycielem Towarzystwa Przemysłowego w Kórniku, a od grudnia jego prezesem; działało ono niezwykle owocnie przez wiele lat.

Zamieszkał w oficynie nad jeziorem, na parterze po prawej stronie.

Rozpoczął prace przy wydawnictwach Biblioteki Kórnickiej.

Opublikował trzy recenzje w „Gazecie Toruńskiej”.

1871

W marcu otrzymał nominację na członka Komisji Historycznej Towarzystwa Naukowego Krakowskiego.

W czerwcu wyjechał do Warszawy w związku z kwerendą do *Aktów Tomicjanów*. Mieszkał u brata Tadeusza (Graniczna 4) i ojca (Śliska 4).

W listopadzie, wspólnie z Leonem Tulewiczem, założył Kasę Pożyczki i Oszczędności dla Przemysłowców Kórnickich i Bnińskich; został dyrektorem spółki i był nim aż do 1876 r. W 1875 r. jej funkcje przejęło Towarzystwo Pożyczkowe w Kórniku; od 1906 r. Bank Ludowy. Utworzono też szkołę wieczorową „dla czeladzi i uczniów rzemieślniczych”, która jednak szybko przestała istnieć.

Opublikował swój doktorat w Dreźnie.

1872

W marcu brał udział w pracach Towarzystwa Oświaty Ludowej; został mianowany okręgowym organizatorem w obrębie miast Kórnik i Bnina. W tym też czasie założył spółkę „Handel Skór” i księgarnię w Kórniku obydwie inicjatywy nie przetrwały długo.

Edycje:

Nieznany dotychczas wiersz Stefana Garczyńskiego. „Gazeta Toruńska” nr 179.

Pięć korespondencji z Kórnik w tejsze gazecie.

1873

W styczniu zawiadomił J. Działyńskiego o zaręczynach: „[...] narzeczoną moją jest p. Zofia Ziemna z Bnina, daleka moja kuzynka. Ponieważ stosunek nasz nie jest oparty na żadnych rachubach finansowych, gdyż panna Ziemna nie ma ani grosza majątku, lecz jedynie na wzajemnym przywiązaniu, które w ciągu naszej trzechletniej znajomości miało czas utrwalić się i wypróbować; przeto mogę mieć nadzieję, iż szczęście, którego się spodziewam [...] rzeczywiście znajdę przynajmniej w tym stopniu, w jakim to od nas samych zależeć będzie i w jakim szczęście na tej ziemi w ogóle jest możliwe”. (List do JDz z 22 I, op. cit. k.228-229)

W marcu zaproponował J. Działyńskiemu utworzenie spółki handlu żelazem.

W dniu 23 czerwca pisał do chlebodawcy o swoim ślubie: „[...] oboje wielkich przygotowań nie będziemy robili. Jak cały dotychczasowy nasz stosunek był cichy, tak też cicho i spokojnie pragnę wesele odprawić stosownie do cichego i skromnego życia, jakie nadal prowadzić pragnę”. (Op. cit. k.251-252).

Po ślubie Celichowscy przenieśli się do domku na Prowencie.

Od tego czasu brał udział w corocznych zjazdach prezesów i delegatów Kółek Włościańskich w Poznaniu jako przedstawiciel Zarządu Kółka w Kórniku.

Był współtwórcą firmy „Pług – handel żelaza. Spółka akcyjna w Kórniku” utworzonej 22 grudnia; jej głównym udziałowcem był J. Działyński.

Edycje:

Pamiętnik z podróży odbytej przez szlachcica polskiego od r. 1661 do 1663 po Austrii, Francji i Włoszech. (Z rękopismu Biblioteki Kórnickiej). „Gazeta Toruńska” nr 233-236, 241-242, 244-245, 247-248, 254; także odbitka w 1874 r.

Na łamach tejże gazety artykuł reklamujący wydawnictwa Biblioteki Kórnickiej.

1874

W kwietniu wyjechał do Warszawy w związku z edycją *Aktów Tomicjanów*.

W dniu 9 maja przyszedł na świat syn Witold, późniejszy prawnik i pierwszy wojewoda poznański.

W lipcu jego ojciec, Antoni, przyjechał do Kórnika.

Edycje:

Ars moriendi, druk ksylograficzny. Opis egzemplarza Biblioteki Kórnickiej... „Gazeta Toruńska” nr 223-225; także odbitka.

Dwa kalendarze polskie na rok 1528 i 1529 według egzemplarzy Biblioteki Kórnickiej... „Warta” s. 141-143, 149-151; także odbitka.

Na łamach „Gazety Toruńskiej” sześć recenzji i artykułów popularno-naukowych.

1875

W kwietniu wyjechał z żoną do Warszawy; przeprowadził tam kwerendę archiwalną.

W dniu 29 października urodziła się córka Wanda (zmarła w wieku dziewięciu lat).

Pod koniec grudnia J. Działyński mianował go swoim generalnym plenipotentem.

Edycje:

Słowniczek łacińsko-polski wyrazów prawa magdeburskiego z w. 15. Przedruk homograficzny z kodeksu Kórnickiego... Poznań.

Dwa nieznane zabytki bibliograficzne... „Rozprawy Wydziału Filologicznego AU”. T.3:1875 s.51-69; także odbitka.

W „Dzienniku Poznańskim” ukazała się korespondencja o szkole w Kórniku.

Od 1 II do 31 XII wydawał dwutygodniową gazetkę lokalną „Kórniczanin”; ukazały się 22 numery pisma.

1876

W związku z objęciem obowiązków plenipotenty J. Działyńskiego, zrezygnował z prezesury zarządu Kasy Pożyczkowej.

W dniu 3 maja został prezesem Koła Włościańskiego w Kórniku; funkcję tę sprawował aż do śmierci.

W maju J. Działyński podarował mu jedną akcję Banku Włościańskiego.

Edycje:

Acta Tomiciana. Tomus nonus, editio altera. AD MDXXVII. Poznań.

Marchoń. Przedruk homograficzny z egzemplarza prof. J. Przyborowskiego... Poznań.

Statut Wiślicki w polskim przekładzie z r. 1460. Przedruk homograficzny z kodeksu kórnickiego wykonał A. Piliński. Z przedmową... . Poznań.

1877

W dniu 29 sierpnia urodził się syn Kazimierz, późniejszy chemik, dr inż. na Politechnice w Charlottenburgu, dyrektor Stacji Doświadczalnej Wielkopolskiej Izby Rolniczej.

We wrześniu rozbudowano dom Celichowskiego na Prowencie na koszt J. Działyńskiego.

Edycje:

Prawa polskie Kazimierza Wielkiego i Władysława Jagiełły r. 1449 Przedruk homograficzny z kodeksu puławskiego wykonał A. Piliński Z przedmową Poznań.

Prawa książąt mazowieckich ... r. 1450. Przedruk homograficzny z kodeksu puławskiego. Poznań.

O autorze i wydaniach dzieła „Ustawy prawa polskiego”. „Rozprawy Wydziału Filologicznego AU.” T.5: 1877 s. 1-16 i odbitka,

Przyczynek do życiorysu Pawła Piaseckiego. „Tydzień” (lwowski) nr 30-31.

1878

W kwietniu został prezesem Kółka Rolniczego.

Edycje:

List Wacława Hanki do hr. Tytusa Działyńskiego z autografów Biblioteki Kórnickiej. „Lech” nr 39-41.

Dwa artykuły popularno-naukowe.

1879

W dniu 4 czerwca urodziła się córka Halina, późniejsza żona Tadeusza Adamczewskiego. Opublikował trzy artykuły popularne.

1880

Objął zarząd majątków Jadwigi z Działyńskich, generałowej Zamoyskiej i w związku z tym w październiku i listopadzie przebywał w Paryżu.

Edycje:

Lites ac res gestae inter Polonos Ordinemque Cruciferorum. Supplementum, quo continetur causa inter Vladislaum, regem Poloniae, et Cruciferos a 1320 acta ad fidem autographi Archivi Regii Regiomontani edidit Poznań.

Dwa artykuły w „Dzienniku Poznańskim”.

1881

Po otrzymaniu plenipotencji generalnej od Władysława Zamoyskiego, wyjechał do Paryża, aby zawrzeć ugodę majątkową między Izabelą z Czartoryskich, wdową po Janie Działyńskim, a W. Zamoyskim.

W dniu 15 marca urodziła się Jadwiga, późniejsza żona Antoniego Ruczyńskiego, budowniczego z Kórnika.

Na łamach „Dziennika Poznańskiego” wypowiedział się na temat Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego.

1882

W dniu 12 listopada urodziła się Maria, chrześniaczka Marii Zamoyskiej i Władysława Zamoyskiego; późniejsza żona Tadeusza Ruczyńskiego (brata Antoniego), dzierżawcy Dziećmierowa, a następnie właściciela Rudnik k. Opalenicy.

1883

W dniu 15 marca zmarł na suchoty dr Warnka „najlepszy przyjaciel i towarzysz z ław szkolnych i z uniwersytetu, z którym mnie łączyła najszczerza przyjaźń. Jego żona była córką dra Hofmana, matka żony z domu Borzęcka, krewna Libeltów z Czeszewa”. [List do Jadwigi Zamyskiej (dalej JZ) z 15 III. BK 7617 k.365-366].

Także w marcu otrzymał (na życzenie generałowej Zamoyskiej) plenipotentę od Celestyny, wdowy po Tytusie Działyńskim.

W tym samym czasie cała jego rodzina ciężko zachorowała; zachodziła nawet obawa o życie córki Jadwigi.

Edycje:

O polskich kalendarzach... . „Biblioteka Warszawska” R.III: 1883 s.279.

Informacja o egzemplarzu kórnickim dzieła Jana z Turrekrematy „Wiadomości Bibliograficzne Warszawskie” R.II: 1883 nr 2 s.33-37.

1884

W dniu 14 grudnia zmarła córka Wanda.

Edycje:

Nakładem Biblioteki Kórnickiej: Mikołaj Rej *Przesto ze „Zwierzyńca”* (z materiałów po Tytusie Działyńskim); *Korespondencja Joachima Lelewela z Tytusem hr. Działyńskim.*

Broszura *Kilka uwag nad podniesieniem przemysłu naszego.* Poznań.

1885

W dniu 25 IX urodził się syn Stanisław, chrześniak generałowej J. Zamoyskiej, późniejszy prawnik, współtwórca i komendant Kompanii Kórnickiej w Powstaniu Wielkopolskim, członek władz Rady Narodowej w Londynie i podsekretarz stanu w ministerstwie.

Edycje:

Insignia seu clenodia regis et regni Poloniae. Z kodeksu Kórnickiego Poznań.

Broszura *O działach majątkowych z tekstem i objaśnieniem szląskiej ordynacji ziemskiej ... w sprawie quasi majoratu w dziedziczeniu gospodarstw chłopskich.* Poznań.

1886

Opublikował jeden artykuł w „Dzienniku Poznańskim”.

1887

W kwietniu donosił Generałowej: „Chłopcy przywieźli dobre świadectwa, a obaj dostali nagrody w książkach młodszy dostał promocję do seksty, a od Wielkiejnocy przeniosę go do gimnazjum. [...] Żona dostała sparaliżowania nerwu pochodzącego od ucha ku oczom i ustom. Bogu dzięki, minęło już [...] i powieki może żona dobrze zamknąć [...]. Obecnie elektryzuje się, co przywróci [...] nerwowi dawniejszą siłę”. (List z 27 IV, op. cit. k.553-554)

W październiku oddał córkę Halinę na pensję do Poznania.

W grudniu kupił księgarnię nakładową w Poznaniu po J.K. Żupańskim od jego syna Stefana.

Założył w Kórniku „Towarzystwo Szerzenia Wstrzemięźliwości”; został jego prezesem.

1888

Na początku marca pojechał do Krakowa w sprawach naukowych i majątkowych Zamoyskich.

Pod koniec tego miesiąca powódź w Poznaniu zalała posesję Celichowskich przy ul. Wielkie Garbary 55; swoje straty szacował na 2 000 marek.

We wrześniu pisał do W. Zamoyskiego: „jestem sam półkaleki na oczy”.

W dniu 15 października urodziła się córka Emilia, późniejsza żona Czesława Ziółkowskiego, doktora medycyny.

1889

Edycje:

Marcin Kwiatkowski *Książeczki rozkoszne o pocziwem wychowaniu dzieci 1564 i Wszystkiej Liffłanckiej ziemi opisanie. 1567.* Kraków. (=Biblioteka Pisarzy Polskich Nr 3).

Sprawozdanie z czynności Towarzystwa Szerzenia Wstrzemięźliwości w Kórniku od 30 lipca 1887 do 1 stycznia 1889. Poznań.

1890

W kwietniu napisał do J. Zamoyskiej: „Dzisiaj odwiozłem moją Jadwigę do szkoły, do Poznania na Marysię przyjdzie kolej za rok, bo tu, w Kórniku, nie ma możliwości uczenia jej”. (List z 15 IV, op. cit. k.714)

W sierpniu wyjechał do Zakopanego w sprawach służbowych.

Edycje:

Jan Seklucjan *Oeconomia albo gospodarstwo...* . Kraków. (=Biblioteka Pisarzy Polskich Nr 9).

Krzysztof Pussman *Historyja barzo cudna o stworzeniu nieba i ziemi. 1551 ...* Kraków. (=Biblioteka Pisarzy Polskich Nr 10).

Jan Mrowiński *Stadło małżeńskie. 1561.* Kraków. (=Biblioteka Pisarzy Polskich Nr 12).

Lites ac res gestae inter Polonos Ordinemque Cruciferorum. Wyd.2. T.1. Poznań.

Przyczynek do życiorysu Marcina Kwiatkowskiego z Różyc... . „Archiwum dla Historii Literatury i Oświaty w Polsce” T.VI: 1890 s.340-353 i odbitka.

Broszury: *Kawiarnie ludowe oraz W sprawie oświaty ludowej.* Poznań.

1891

W lipcu wyjechał do Zakopanego, do Władysława Zamoyskiego, w interesach.

Został wybrany na przewodniczącego Wydziału Historyczno-Literackiego TPNP.

Edycje:

Stanu wdowiego teskliwego pobożne zabawy i pociechy. Z rękopismu Biblioteki Kórnickiej... oraz *List Mikołaja Reja do księcia pruskiego Alberta.* „Roczniki TPNP” T. XVIII: 1891, a także odbitki.

Historia prawdziwa, która się stała w Landzie mieście niemieckiem. 1568 ... Kraków. (=Biblioteka Pisarzy Polskich Nr 13).

Rozpoczął wydawanie w Poznaniu miesięcznika „Pobudka do szerzenia wstrzemięźliwości” (ukazywał się w latach 1891-1896).

1892

We wrześniu jego syn Witold złożył egzamin dojrzałości z odznaczeniem.

Poprosił J. Zamoyską o pożyczkę 5 000 marek pod zastaw domu przy Garbarach. Domu nie chciał sprzedać licząc na podwyżkę cen na garbarskie grunty, po zasypianiu tzw. Zgniłej Warty i usypaniu wałów przeciwpowodziowych.

Został redaktorem „Roczników TPNP”.

Edycje:

Lites ac res gestae Wyd.2. T.2. Poznań.

List Krzysztofa Kolumba o odkryciu Ameryki. W polskim przekładzie Poznań.

Ars moriendi. Rozprawa bibliograficzna... . „Rozprawy Wydziału Filologicznego AU”. T. XVII (Seria II,t.2): 1892; w 1893 jako odbitka.

Nowy Testament Jezusa Chrystusa. Tom 1.

W „Postępie” z 6 i 7 X niesygnowany artykuł o Morskim Oku. (Autorstwo ustaliła Z. Nowak).

1893

Od listopada został naczelnym redaktorem „Pobudki do szerzenia wstrzemięźliwości”.

Opublikował anonimowo broszurę o regulaminie wyborczym w Wielkim Księstwie Poznańskim.

1894

Ogłosił referat *W sprawie oświaty ludowej w Poznańskim*. [W:] Pamiętnik zjazdu literatów i dziennikarzy we Lwowie. T.1.

1895

W styczniu rozpoczął starania o utworzenie Gniazda Sokołów w Kórniku.

W maju udał się do Warszawy w sprawach bibliotecznych.

W dniu 7 XI utworzył lokalne gniazdo Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”; został jego prezesem; zastępcą był Leon Tulewicz.

Opublikował odczyt *Znaczenie i rozwój przemysłu domowego i handlu ludowego*, wygłoszony na zjeździe przemysłowców w Poznaniu 14 VII 1895.

1897

Na wezwanie W. Zamoyskiego wyjechał do Krakowa.

W grudniu zachorowała silnie matka żony Celichowskiego, która od pewnego czasu mieszkiała w Kórniku.

Syn Witold uzyskał tytuł doktora obojga praw na uniwersytecie w Heidelbergu.

Edycja:

Mosswid M. Wajtkun *Przekład litewski pieśni „Te deum laudamus” z r. 1549. Z egzemplarza Biblioteki Kórnickiej...* . Poznań.

1898

Zmarła jego siedemdziesięciokilkuletnia teściowa.

W kwietniu syn Kazimierz wyjechał studiować chemię do Berlina (dostał zasiłek na studia od Generałowej).

Córkę Emilię umieszczono na pensji w Poznaniu.

W październiku Halina zdała egzamin nauczycielski.

Edycja:

Mikołaj Rej *Kupiec to jest kształt a podobieństwo sądu bożego ... w Królewcu r. 1549. Z egzemplarza biblioteki Kórnickiej...* . Poznań.

1899

W styczniu córka Jadwiga zachorowała na anemię.

We wrześniu prosił hrabinę o możliwość zatrudnienia Haliny jako swojej sekretarki.

Edycje:

Acta Tomicianiana. Tomus X. AD MDXXVIII, Poznań.

Trzy *nieznane dyalogi* z w. XVI... Poznań.

Rozprawa: *Polskie indeksy księzek zakazanych*. Odbitka; „Archiwum dla Historii Literatury i Oświaty w Polsce”. T. X: 1904 s. 35-45.

Dwa artykuły w „Dzienniku Poznańskim”.

1900

W czerwcu ciężko zachorował, pluł krwią; w obowiązkach wyręczał go Halina i Witold.

W lipcu był na kuracji w Bad Salzbrunn, w pensjonacie Paderborner Hof.

Córki Jadwiga i Maria ukończyły pensję. Prosił Generałową o przyjęcie Jadwigi do Szkoły w Zakopanem: „Jadwidze poskapiła natura zdolności do nauk, nie ma też wcale zmysłu artystycznego; ale ma zmysł i chęć do rzeczy praktycznych i chciałbym ją w tym kierunku wykształcić [...]. Co do Marysi mojej [...] pragnęlibyśmy ją chociażby tylko na rok jeden posłać do Wizytek we Wersalu. Nie wiem na jakich warunkach mogłaby tam być przyjętą ale, że Pani Hrabina wspomniałaś [...], że [...] masz tam głos w umieszczeniu jednej czy dwóch stypendystek, dlatego sprawę Maryni polecam łaskawym względem Pani Hrabiny”. (List z 23 VII, op. cit. k.1196).

W grudniu zwierzał się Generałowej: „Czuję pewne przypięcie słuchu, na co lecze się u specjalisty w Poznaniu; ojciec mój cierpi na podobne osłabienie słuchu od 25 lat”. (List z 26 XII, op. cit. k.1222-1223).

Edycje:

Stanisław ze Szczodrkowic *Rozmowa pielgrzyma z gospodarzem o niektórych ceremoniach kościelnych ... 1549*. Kraków. (=Biblioteka Pisarzy Polskich Nr 37).

Reces graniczny między Wielkopolską a Ks.Głogowskiem z r.1528-1531. Poznań. (=Przyczynki do dziejów panowania Zygmunta Starego. Z.1).

Poglądy cudzoziemców na sprawę polską, a także dwa artykuły w „Orędowniku” i „Dzienniku Poznańskim”.

1901

W styczniu doprowadził do utworzenia kawiarni ludowej wraz z czytelnią w Domu Przemysłowym w Kórniku; nie podawano tam alkoholu.

Edycje:

Acta Tomiciana. Tomus XI. AD MDXXIX. Poznań 1901.

Rozprawa *Polskie glossy botaniczne w Moguńckim Zielniku z 1484 r.* „Materiały i Prace Komisji Językowej AU”. T.1 z.1: 1901.

1902

W maju J. Zamoyska zatrudniła Halinę w charakterze sekretarki. Na polecenie Hrabiny sporządzała ona dla wydawnictwa prowadzonego przez ks. Chambona informacje o zakonach w Polsce (rkps zachowany w Bibliotece Kórnickiej). Jednak, z nieznanых przyczyn, nie utrzymała się na tej posadzie.

Syn Witold występował jako obrońca w sprawach politycznych.

W listopadzie przebywał w Warszawie w związku z edycją *Aktów Tomicjanów*.

Edycja:

Jan Dantyszek *De nostrorum temporum calamitatibus silva*. Poznań. (=Przyczynki do dziejów panowania Zygmunta Starego. Z.2).

1903

W dniu 30 stycznia ustąpił z prezesury „Sokoła”.

Został członkiem korespondentem PAU.

W dniu 22 września odbył się ślub córki Jadwigi z Antonim Ruczyńskim, budowniczym kórnickim.

1904

W kwietniu syn Stanisław wyjechał na studia do Berlina, na koszt Generałowej.

W dniu 1 VII informował Hrabinę: „O rękę naszej Marysi oświadczył się brat męża naszej Jadwigi [...]. Z zawodu jest gospodarzem i objął świeżo posadę rządcy w Łągiewnikach”. (Op. cit. k.1294)

Edycja:

Romulus Amaseus *De pace oratio habita Bononiae cal.Jan. 1530*. Poznań. (=Przyczynki do dziejów panowania Zygmunta Starego. Z.3).

1905

W lipcu był wraz z córką Marią w Łądku Zdroju.

W dniu 9 sierpnia odbył się ślub Marii z Tadeuszem Ruczyńskim.

Syn Kazimierz dostał pracę w cukrowni w Gnieźnie.

Opublikował hasło *Biblioteka Kórnicka* w Wielkiej Encyklopedii Powszechnej Ilustrowanej.

1906

W dniu 28 kwietnia odbył się ślub córki Haliny z Tadeuszem Adamczewskim.

Edycje:

Acta Tomiciana. Tomus XII. AD MDXXX. Poznań.

Ogród zamkowy w Kórniku. Poznań.

1907

W lipcu wyjechał z córką Marią do Salzbrunnu.

W grudniu przebywał służbowo w Paryżu; zabrał ze sobą córkę Emilię.

W maju syn Kazimierz dostał od generałowej Zamoyskiej 500 marek na doktoryzowanie się.

1908

W styczniu donosił Generałowej: „Gądk [...] wydzierżawiłem memu Kazimierzowi”. (List z 25 I, op. cit. k.1593-1594). Decyzji tej nie zatwierdził W. Zamoyski.

W marcu pisał: „Mąż Haliny zgłosił się także jako kandydat na dzierżawę Żrenicy. Donosiłem o tem Hrabiemu on podał swoją ofertę”. (List do JZ z 4 III, op. cit. k.1598).

W sierpniu syn Stanisław zdobył stopień referendarza i złożył egzamin doktorski na wydziale prawa uniwersytetu w Halle.

1909

W dniu 10 maja zmarł jego ojciec w wieku 91 lat.

1910

W dniu 26 listopada informował Generałową: „[...] najmłodsza córka nasza Emilia jest [...] po słowie z drem Ziółkowskim z Poznania, a synem również doktora, praktykującego obecnie w Poznaniu. Rodzina nam znana, bo rodzice moi przyjaźnili się z rodzicami starszego Ziółkowskiego, a o młodym mamy także korzystne informacje”. (Op. cit. k.1676).

1911

W dniu 21 lutego odbył się ślub córki Emilii (Mity).

Od maja syn Kazimierz był asystentem w Instytucie Agronomicznym w Królewcu.

Edycja:

Cronica conflictus Wladislai regis Poloniae cum Cruciferis Anno Christi 1410. Z rękopisu Biblioteki Kórnickiej... Poznań.

1912

Edycje:

Korespondencja J. I. Kraszewskiego z J.K. Żupańskim. „Praca” 1912 nr 30-35.

Młodzieńcza praca o H. Kołłątaju w „Pracy”, w nr 8-9,11.

Artykuł *Miasto i wieś* w „Kupcu” nr 17.

1913

W dniu 27 lutego donosił J. Zamoyskiej: „Syn mój Stanisław [zdał] bardzo dobrze egzamin prawniczy tzw. asesorski. [...] wybrał zawód adwokacki”. (Op. cit. k.1472).

Opublikował 21 artykułów i recenzji, głównie w „Dzienniku Poznańskim”.

1914

W dniu 11 lutego był świadkiem na ślubie syna Witolda.

W maju syn Kazimierz ciężko zachorował (miał pękniętą kość w kolanie).

Został prezesem śremskiego komitetu powiatowego Towarzystwa Czytelni Ludowych, był nim aż do 1919 r.

W czerwcu udał się w podróż do Warszawy, w związku z edycją *Aktów Tomicjanów*; zamieszkał u brata Tadeusza (Hoża 38).

W tym samym czasie skarżył się W. Zamoyskiemu: „[...] tylko w prawej nodze coś dokucza, a nie wiem, czy to reumatyzm, czy ischias, czy inne jakie utajone lichy. Pociecha w tem, że skoro cośkolwiek przeciwko temu robię [...], to lichy gdzieś znika”. (List z 10 VI BK 7668 k.108-109).

W lipcu prosił J. Zamoyską o protekcję dla syna Kazimierza (chodziło o uzyskanie posady w Puławach, w instytucie rolniczym).

Wtedy też zachorowała żona: „[...] chciałem odwiedzić żonę do Salzbrunn [...] dla poratowania zdrowia, bo strasznie kaszli i ma silne zakatarzenie płuc”. [List do W. Zamoyskiego (dalej WZ) z 22 VII op. cit. k.123].

Napisał osiem artykułów.

1915

W dniu 14 stycznia zmarł brat Tadeusz: „[...] ciężki to istotnie dla mnie cios, bo przez całe życie zawsze jak najlepszy między nami panował stosunek i nigdy między nami [...] nie zachodziły żadne kwasy ani nieporozumienia. [...] Był on małomówny, nie lubił się wywnętrzać. [...] Nie miał też życia usłanego samymi różami”. (List do WZ z 18 III op. cit. k.130)

Edycje:

Acta Tomiciana. Tomus XIII. AD MDXXXI. Poznań.

Napisał przedmowę do *Pamiętników J.Ch. Paska*. Poznań.

1916

Do wojska dostał powołanie syn Kazimierz.

Wydał broszurę *Zamek Kórnicki z objaśnieniami do przezroczy ...*. Poznań.

Napisał 10 recenzji i artykułów.

1917

W lutym został członkiem honorowym TPNP.

W czerwcu odwiózł żonę na kurację do Altheide.

W lipcu pisał do W. Zamoyskiego: „[...] zgwałcono mię na przyjęcie wiceprezesa-stwa w Zarządzie TPNP” (List z 2 VII, op. cit. k.170-171).

Edycje:

Tadeusz Kościuszko *Opis kampanii r. 1792 z autografu Biblioteki Kórnickiej...*. Poznań.

Siedem artykułów i recenzji.

1918

W styczniu syn Kazimierz został kierownikiem laboratorium doświadczalnego w Puławach.

Od stycznia rozpoczął pełnienie funkcji wiceprezesa TPNP.

W październiku został mianowany mężem zaufania Centralnego Komitetu Obywatelskiego, a jego syn Stanisław komisarzem pełnomocnym na powiat śremski.

Od ok. 8 listopada rozpoczął dofinansowywanie Powstania Wielkopolskiego (umundurowanie, uzbrojenie) z kasy majątności kórnickiej. Obliczono, że z kasy kórnickiej i prywatnych darowizn zebrano do stycznia 1919 r. 13 300 marek.

Powierzono mu także urząd Przewodniczącego Komitetu Dzielnicowego Polskiego Archiwum Wojennego.

Ukazały się trzy artykuły.

1919

W styczniu został członkiem Rady Archiwalnej Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

W październiku syna Stanisława mianowano komendantem III Batalionu Pułku Strzelców Wielkopolskich.

W grudniu syn Witold objął urząd wojewody poznańskiego.

Opublikował 21 artykułów i recenzji związanych tematyką z problemami nowopowstającego państwa polskiego.

1920

Od stycznia syn Stanisław został zatrudniony w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej jako naczelnik wydziału wojskowego.

W kwietniu pisał do W. Zamoyskiego: „Słuch już nie dopisuje, nogi również już bym dzisiaj bodej nie mógł wybrać się przez Zawrat do Morskiego Oka”. (List z 13 IV, op. cit. k.221-222).

W dniu 28 V został wybrany na członka czynnego Zarządu Akademii Umiejętności.

Opublikował wspomnienia *Tajne związki młodzieży gimnazjalnej (1857-1863)* w „Dzienniku Poznańskim” nr 106-108,110. Własnym nakładem wydał odbitkę tego artykułu.

1921

W roku akademickim 1921/22 Rada Wydziału Sekcji Humanistycznej Wszechnicy Poznańskiej (nowoutworzonego Uniwersytetu) nadała mu tytuł honorowego profesora akademickiego.

1922

W maju złożył W. Zamoyskiemu propozycję rezygnacji z zajmowanego stanowiska pełnomocnika: „Mam dzisiaj lat blisko 77, czuję się zmęczony i do pewnego stopnia fizycznie i nerwowo wyczerpanym [...]. Mimo tego, mam uczucie, że mógłbym, jeżeli mnie Pan Bóg nie nawiedzi jaką niespodziewaną klęską, pracować jeszcze skutecznie przez jakie lat 10, ale w warunkach odmiennych, w spokoju, bez odpowiedzialności, bez szarpiących nerwy okoliczności”. (List z 24 V, op. cit. k. 278-279)

1923

W dniu 26 stycznia zmarł w Kórniku; pochowany został na cmentarzu w Bninie, w rodzinnym grobowcu; odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski.

BIBLIOGRAFIA

S. B o d n i a k: Celichowski Zygmunt PSB III s.221-222; K. C z a c h o w s k a: *Działalność społeczna Zygmunta Celichowskiego w środowisku kórnickim w latach 1861-1914*. „Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej” Z.22: 1988; J. G r y c z: *Bibliotekarze kórnicki*. Ibidem. Z.1: 1929; K. K r a w i a r z: artykuły w „Kórnicaninie” 1991 nr 3 s. 1-2, nr 5 s. 1-2, nr 9 s. 2; „Ziemi Kórnickiej” 1993 nr 2 s. 4, 1995 nr 1 s. 6-7; Z. N o w a k: *Władysław Zamoyski a spór Morskie Oko w latach 1890-1909*. „Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej” Z.21: 1986; W. P o c i e c h a: *Materiały do bibliografii prac dra Zygmunta Celichowskiego*. „Przegląd Biblioteczny” R. 2 1928.

Zespoły korespondencji Z. Celichowskiego w rękopisach Biblioteki Kórnickiej (=BK): listy do – Jana Działyńskiego BK 7454, – Jadwigi Zamoyskiej BK 7617, – Władysława Zamoyskiego BK 7668.

Materiały biograficzne w Archiwum Bibliotecznym Biblioteki Kórnickiej (=AB).

Informacje wnuka, Zygmunta Celichowskiego.

Tablica genealogiczna rodziny Celichowskich

